

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Satirer, 1720-42

Citation: Falster, Christian: "Satirer, 1720-42", i Falster, Christian: *Satirer, 1720-42*, udg. af Aage Schiøttz-Christensen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, C.A. Reitzel, 1982, s. 38. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-falster05-shoot-idm140600520388448.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Satirer, 1720-42

13.

Da Falster gav sig i lag med farligere emner, blev Chr. Rantzau igen hans gode rådgiver.

Blandt korrespondenterne er han den eneste, der drøfter satirerne med ham - uden falbelader, ganske *sans facon*.

I sit brev af 11.3.172114 beskæftiger han sig først med »Disse Tidens onde Optugtelse« og går derefter over til de almindelige vilkår for satyriske skrifter.

Han veed på latin, at føjelighed skaffer venner, men sandheden had, og på fransk, at satirikerens kan komme til at ofre en ven for en vittighed. Derefter kommer det egentlige på hans tunge og urene dansk: Særdeles er det Wanskeligere i disse lande og tider end ellers, jo mindre *Moecenates* og jo større *39 barbaries*, jo ømmere *Auditorium*; ved disse *Generale reflectiones* bør dog *publicum* inted miste, og vil HE r *Rector* gjøre mig dend ære at lade mig see *Manuscripted* skal jeg med oprigtighed efter beste skiønsomhed melde min betenckning, og huor wit jeg siufnes uden wovelighed kand gaaes.

Det er ord af en sand *vir perillustris!* Den åndsoverlegne mand erkender, at som dannelsesgraden er i disse tider og lande, er det svært at være satiriker uden at blive misforstået, men af hensyn til det umodne publikum selv skal denne art digtning alligevel fortsættes, og for sit eget vedkommende vil han leve op til den forpligtelse, der tilfalder ham som højtstillet person med overblik: ud fra den position tilbyder han samarbejde, idet han vil påtage sig at gennemgå satirikerens manuskript, hvis denne vil gøre ham den ære at lade ham se det.

Det mest bemærkelsesværdige er tilbudet om oplysning om, hvor langt der uden vovelighed kan gås. Uden vovelighed! Deri ligger forståelsen af, at satirikerens *eo ipso* er politiker, Falster allerede med den første satire. Dernæst siger ytringen meget om Rantzau selv. Når man kan gå så og så langt *uden* vovelighed, indbefatter det, at man *med* vovelighed kan og bør gå endnu længere, d.v.s. at der i denne højtplacerede mand sidder en protest, og man forstår, hvorfor Christian d. 6. ikke yndede ham og i sine private breve lod sin uvilje mod ham skinne igennem.¹⁵

Falster har gjort brug af det reelle tilbud. Af brev til ham af 17.2.172116 fremgår det, at Rantzau faktisk 40 har modtaget manuskripter til satirer fra ham til bedømmelse: Jeg har været gandske fattig ved at jeg fra anden haand end HE r *Rectors* egen har faaet et tryckt *Exemplar* af *Utidige Recommendationer*, vel havde jeg seet det *Manuscript*, mens *bonâ fide*, ei *afcopiered* det, som noget der dend tid ei endnu var liused tiltenckt.

Heraf ses, at Falster har sendt et manuskript til Rantzau, samt at denne har haft det liggende til bedømmelse, da det, som endnu ikke er tiltænkt lyset, jo indtil videre befinder sig på et foreløbigt og uafgjort stade.

Men at der også kan være tale om flere manuskripter og da netop manuskripterne til de to udpræget politiske satirer, fremgår af Rantzaus fejlagtige »Utidige Recommendationer«, idet han i den titelangivelse kontaminerer de to: den *utidige* rangsyge og den uforsvarlige *recommendation* blandes sammen til hans forkerte »Utidige Recommendationer«.

Han kender altså dem begge. I kraft af kontaminationen forbliver det uklart, hvilke af de to han her taler om. Men den uklarhed er mindre væsentlig i forhold til den sandsynlighed, at han har inspiceret dem begge to på beddingen, før de løb af stabelen.

Falster har anset samarbejdet med Rantzau som en kaution. Men forsigtig, som han var, har han med den sidste af de fem satirer ment at have nået, hvad der for ham var den yderste grænse af det vovelige, og dette har i forbindelse med hans nye værdighed som kgl. embedsmand bevæget ham til at holde inde. Fra 41 nu af vil han kun hellig sig, hvad der er værdigt for en alvorlig mand.

I det følgende brev fra Rantzau fra nytår 172417 tales der nu heller ikke længer om nogen satiredigtning. Rektoren berømmes for sin »høye Lærdom, Priiselige og opbyggelige Lif og Lernet, samt uendelige arbejdsomhed«. Dette er embedsmandsdyder. Men det synes at være den Falster, der var før embedsmanden, Rantzau har for øje, når han med klang af farvel til noget og overgang til noget andet slutter med at bede Falster om, at »dend samme gode *opinion* og fortrolighed HE r *Rector* hidtil har haft til mig, maatte mig ligeledes her efter *Reservéris*«.

Senere har den udmærkede mand som den eneste opfordret Falster til at fortsætte satiredigtningen. I et utrykt brev af 13. 1. 1725 skriver han, at han i det nye år vil »ønske os nogle nye Skrifter fra Hr. *Rectors*

Falster, Christian, *Satirer, 1720-42*, 1982

Haand, og at af de forige kand vi ei andet end der af vente os nye fornøyelse og opbyggelse ...«.

Men Falster lader sig ikke lokke. Han er ikke længer så villig, som da han begyndte.